

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

ASUTUSESISESEKS

KASUTAMISEKS

Teabevaldaja: Andmekaitse Inspeksioon

Märge tehtud: 17.12.2021

Juurdepääsupiirang kehtib kuni:

17.12.2096 P 2 osas kuni otsuse

jõustumiseni

Alus: AvTS § 35 lg 1 p 12, AvTS § 35 lg 1 p 2

ETTEKIRJUTUS-HOIATUS isikuandmete kaitse asjas nr. 2.1.-4/21/1532

Ettekirjutuse tegija Andmekaitse Inspeksiooni jurist Merili Koppel

Ettekirjutuse tegemise aeg ja koht Tallinn

Ettekirjutuse adressaat – isikuandmete töötleja XXX
e-posti aadress: XXX; XXX

Koopia Esindajad XXX ([XXX](#)), XXX ([XXX](#))

RESOLUTSIOON: isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 56 lg 1, lg 2 p 8, § 58 lg 1, § 10 ning isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) art 58 lg 1 p d ning lg 2 p-de f ja g alusel, samuti arvestades IKÜM art-ga 6, teeb Andmekaitse Inspeksioon XXX täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:

- 1. Lõpetada XXX poolt hallataval Facebooki kontodel, lehtedel, postitustes ja gruppides, s.h Facebooki gruppides „XXX“, „XXX“, „XXX“, „XXX“, „XXX“, ilma IKÜM art 6 lg 1 p a kohase nõusolekuta teiste inimeste isikuandmete avalikustamine.**

Määrán ettekirjutuse täitmise tähtajaks 17.01.2022. Ettekirjutuse täitmisest teatada hiljemalt selleks tähtajaks Andmekaitse Inspeksiooni e-postiaadressile info@aki.ee.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Käesoleva ettekirjutuse saab vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades kas:

- haldusmenetluse seaduse kohase vaide Andmekaitse Inspeksioonile või
- halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse (sel juhul ei saa enam samas asjas vaiet läbi vaadata).

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

SUNNIRAHA HOIATUS:

Kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Andmekaitse Inspeksioon ettekirjutuse adressaadile IKS § 60 alusel **sunniraha 5000 eurot**.

Sunniraha võib määrata korduvalt – kuni ettekirjutus on täidetud. Kui adressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

VÄÄRTEOKARISTUSE HOIATUS:

IKÜM art 58 lg 2 kohase ettekirjutuse täitmata jätmise eest võidakse algetada väärteomenetlus IKS § 69 lg 1 tunnustel. Selle teo eest võidakse füüsilist isikut karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot ning juriidilist isikut võidakse karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot või kuni 4 protsenti tema eelmise majandusaasta ülemaailmsest aastasest kogukäibest, olenevalt sellest, kumb summa on suurem. Väärteo kohtuväline menetleja on Andmekaitse Inspeksioon.

FAKTILISED ASJAOLUD:

Andmekaitse Inspeksioon on saanud arvukaid kaebusi seoses eraisikute võlaandmete avalikustamisega sotsiaalmeedias. Seetõttu otsustas Andmekaitse Inspeksioon algetada selliste Facebooki lehtede ja gruppide osas omaalgatusliku järelevalvemenetluse.

Järelevalvemenetluse raames tegi inspeksioon 19.04.2021 XXX (edaspidi ka andmetöötleja) ettepaneku isikuandmete kaitse asjas nr 2.1.-4/21/1532, mille sisu oli järgnev: „1. Lõpetada isikuandmeid sisaldavate postituste avalikustamine Teie poolt hallatavates sotsiaalmeediagruppides ja lehtedel. 2. Kustutada ülalpool nimetatud Facebooki gruppides ja lehtedel ilma õigusliku alusega seni avalikustatud teiste inimeste isikuandmed.“. Ettepanekule vastamise tähtaeg oli 30.04.2021. Ettepanekus juhtis inspeksioon mh tähelepanu ettekirjutuse tegemise ja sunniraha määramise võimalusele ning õigusele esitada haldusmenetluse seaduse § 40 lg 1 kohaselt enne haldusakti andmist asja kohta oma arvamus ja vastuväited.

Inspeksiooni ettepanekule esitasid 17.05.2021 vastuse andmetöötleja esindajad XXX ning XXX, milles esitasid taotluse algetatud järelevalvemenetluse lõpetamiseks. Vastuses esitati vastuväited peaaesjalikult IKÜM-i kohaldumise osas, andmetöötleja kvalifitseerumisel vastutavaks andmetöötlejaks ning üldiselt võlaandmete töötlemise õigusliku aluse kohta. Inspeksiooni ettepanekut vastutaja ettenähtud ajaks (26.04.2021) ei täitnud.

Käesolevaga vastab Andmekaitse Inspeksioon andmetöötleja 17.05.2021 vastuses toodud seisukohtadele ning põhjendab ettekirjutuse tegemise vajadust, jättes seejuures üksikasjalikult kordamata 19.04.2021 ettepaneku sisu.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

1. Andmekaitse Inspeksiooni pädevus ettepaneku ja ettekirjutuse tegemiseks

17.05.2021 vastuse p-s 3A on andmetöötleja väljendanud, et korrakaitseseaduse (KorS) § 4 kohaselt võib haldusorgan asuda riikliku järelevalve käigus eraõiguslike isikute vahelisi suhteid lahendama ainult kolme kumulatiivse tingimuse täituvusel, sh kui inimesel ei ole kohtulikku õiguskaitset võimalik õigel ajal saada. Lisaks on andmetöötleja viidanud inspeksiooni avaldatud seisukohale isikuandmete kaitse asjas nr 2.1.-3/18/642, mille kohaselt eraõiguslikes suhetes on oma õiguste maksmapanekuks ette nähtud eelkõige tsiviilkohtusse pöördumise võimalus. Seega leiab andmetöötleja, et Andmekaitse Inspeksioon peaks põhjendama antud asjasse sekkumise vajadust.

Esiteks selgitan, et antud juhul ei ole tegemist eraisikute vahelise õigussuhte lahendamisega, nagu on leitud vastuse p-s 3.8. Inspeksioon ei anna hinnangut pooltevaheliste võlasuhte kehtivusele vms eraõiguslikele küsimusele, vaid isikuandmete avalikustamise lubatavusele.

KorS § 4 alusel riikliku järelevalve teostamist puudutavas osas selgitan aga, et enne IKÜM jõustumist tuli Andmekaitse Inspeksioonil lähtuda IKS-st ning KorS-st, millest olid tuletatud inspeksiooni sekkumiskriteeriumid. Samas on Tallinna Ringkonnakohus lahendis nr 3-19-579 leidnud, et olenemata sellest, et inspeksioon on välja töötanud põhimõtted, millest kaebuste menetlusse võtmise otsustamisel lähtutakse, ei anna see alust jätta neile mittevastavat

järelevalvetaotlust sisuliselt lahendamata.

Tallinna Halduskohus leidis samas kohtuasjas järgmist: „Nagu ka ringkonnakohus 8. juuli 2019 määruses tõdes, ei võimalda IKS järelevalve läbi viimisest keelduda pelgalt sellele argumendile tuginedes, et isikul oleks võimalik oma õiguste kaitseks esitada tsiviilõiguslikke nõudeid tema õigusi vahetult väidetavalt rikkuvate isikute vastu.“.

Seega ei välista inspeksiooni sekkumist asjaolu, et andmetöötaja ei ole teinud takistusi andmesubjektidele nende (tsiviil)õiguste teostamisel (vastuse p 3.5). Enda järelevalvepädevust puudutavas osas (s.t IKS §-st 56 tulenevalt IKÜM ja IKS kohaldamisala) tuleb Andmekaitse Inspeksioonil isikuandmete töötlemise õiguspärasuse kontrollimiseks läbi viia järelevalvemenetlusi, mis tähendab, et käesolev menetlus on õiguspärane.

2. IKÜM-i kohaldumine vaidlusaluste võlaandmete avalikustamisele

Vastuse p-s 3.15 on andmetöötaja asunud seiskohale, et kõnealune võlgnike võlainfo töötlus eraisikute hallatavates Facebooki gruppides kuulub IKÜM põhjenduspunktis 18 toodud erandi alla ning et andmetöötaja läbiviidavale andmetöötlusele IKÜM-i nõuded seega ei kohaldu.

Inspeksioon ei nõustu andmetöötaja seisukohaga. IKÜM-i põhjenduspunkt 18 sätestab: „Käesolevat määrust ei tuleks kohaldada isikuandmete töötlemise suhtes, mida füüsiline isik teostab eranditult isiklikel või kodustel eesmärkidel ja seega väljaspool ametialast äritegevust. Isiklik ja kodune tegevus võiks hõlmata kirjavahetust ja aadresside loetelu või tegevust suhtlusvõrgustikes ja internetis, mida tehakse sellise isikliku või koduse tegevuse raames.“.

Sarnaselt IKÜM-iga sisaldus refereeritud klausel, mille järgi ei kohaldata isikuandmete töötlemise nõudeid isiklikel või kodustel eesmärkidel läbiviidavale andmetöötlusele, ka andmekaitse direktiivi (95/46/EÜ) art 3 lg 2 p-s 2. Kuigi kumbki õigusakt ei defineeri ammendavalt isikliku või koduse andmetöötamise mõistet, püüti juba direktiivi kehtivusaajal selle sisu õiguskirjanduses avada. Tegemaks kindlaks, kas andmetöötlus kuulub inimese kodusse sfääri, töötati välja järgmised kontrollküsimused¹:

- Kas andmeid avaldatakse piiramatule arvule isikutele või sõprade/pereliikmete/tuttavate vahel?

Käesoleva menetluse esemeks on järgmistes Facebooki gruppides toimuv andmetöötlus:

- 1) „XXX“ – 12 000 liiget;
- 2) „XXX“ – 7300 liiget;
- 3) „XXX“ – 14 800 liiget;
- 4) „XXX“ – 4600 liiget;
- 5) „XXX“ – 9700 liiget.

Grupi liikmete arvust lähtuvalt on ilmne, et andmeid ei avaldata lähikondsete vahel. Juba gruppidele antud nimedest („XXX“, „XXX“ jne) tuleneb, et gruppide eesmärgiks on isikuandmete avalikustamine võimalikult laialdasele isikute ringile. Kuigi osad grupid on määratud privaatseteks, on see puhtalt tehniline nüanss ega muuda asjaolu, et nii suure isikute ringi korral ei saa olla tegemist lähedast puutumust omavate isikutega. Andmetöötaja ei ole ka välja toonud, et privaatsete gruppide korral toimuks liituda soovivate isikute osas eelhindamine

¹ Kättesaadav: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/otherdocument/files/2013/20130227_statement_dp_annex2_en.pdf.

vms protseduur, mis võimaldaks välja selgitada, kas neil esineb vajadus andmesubjektide krediitdivõimelisuse hindamiseks vastavalt IKS § 10 lg-le 1. Inspeksioonile teadaolevalt võetakse grupiliikmeteks kõik isikud, kes nupulevajutusega väljendavad enda soovi grupiga liitumiseks. Seega on antud juhul tegemist sisuliselt piiramatule isikute ringile isikuandmete avalikustamisega.

- **Kas andmetöötlejal on andmesubjektiga isiklik või kodune suhe?**

Kõnealustes Facebooki gruppides avalikustatakse isikute andmeid, kellega andmetöötlejatel on üksnes pooltevahelisest laenulepingust tulenev suhe (eeldusel, et lepingud üldse kehtivad), mida ei saa lugeda isiklikuks või koduseks puutumuseks.

- **Kas andmetöötluste ulatus ja sagedus viitavad ärilisele eesmärgile või kodusele tegevusele?**

Gruppides avaldatakse postitusi igapäevaselt, nt grupis „XXX“ on ühe nädala jooksul tehtud üheksa postitust ehk keskmiselt üle ühe postituse päevas. Võttes arvesse andmetöötluste sellist sagedust ning asjaolu, et andmesubjektideks on pidevalt erinevad isikud, toimub gruppides isikuandmete masstöötlamine, mitte aeg-ajalt hobi korras postituste tegemine.

Täiendavalt tuleb arvestada, et kodusel eesmärgil peetavaks tegevuseks ei ole laenu andmine, millega tavapäraselt kaasneb intressinõue ehk kasumi teenimise komponent. Ka vastuse p-s 3.47 on andmetöötleja ise välja toonud, et andmetöötluste eesmärgiks on turvalisema ja läbipaistvama ärikeskkonna tagamine. Seega ei saa esineda vaidlust, et andmetöötleja tegevus seondub ärilise, mitte koduse eesmärgiga.

- **Kas andmetöötlustega võib isikutele kaasneda negatiivseid tagajärgi, sh eraelu puutumuse riivet?**

Andmetöötlustega kaasneb andmesubjektide ilmne eraelu puutumuse riive, mis lisaks õigusliku aluse puudumisele on ka andmekoosseisu arvestades ülemäärane. Näiteks pole õigustatud avalikustada võlgniku fotosid, isikukoodi, temaga peetud vestluste terviklikke väljavõtteid jms.

Eeltoodud analüüsist tuleneb üheselt, et ettekirjutuse esemeks oleva andmetöötluste eesmärk on isikuandmete avalikustamine võimalikult paljudele isikutele, kusjuures andmetele on ligipääs inimestel, kel puudub reaalne vajadus andmesubjektide krediitdivõimelisuse hindamiseks. Ka andmetöötleja enda seisukohtadest (andmetöötlus on vajalik läbipaistvama ärikeskkonna saavutamiseks, teiste inimeste hoiatamiseks negatiivse maksekäitumisega isikute osas) tuleneb, et andmetöötlust ei viida läbi isiklikul või kodusel eesmärgil, mis kuuluks IKÜM põhjenduspunktis 18 toodud välistuse alla.

3. Facebooki võlgnike grupi moderaator vastutava andmetöötlejana

Vastuse p-des 3.16-3.23 väljendab andmetöötleja seisukohta, et isegi IKÜM-i kohaldumisel ei oleks Facebooki grupi moderaator käsitletav vastutava andmetöötlejana. Samas vastuse p-s 3.52.1 on andmetöötleja märkinud (inspeksiooni rõhutusega): „Täiendavat infot andmetöötluste kohta Facebooki grupis saab võlgnik Facebooki grupi kirjelduse juurest, kust tulenevad andmed selle kohta, kes on grupi moderaatorid ja seega vastutavad töötlejad ning nendega saab ka Facebooki kaudu ühendust“.

Seega esiteks on andmetöötleja selgelt omaks võtnud, et Facebooki grupi moderaatorid on gruppides toimuvate isikuandmete avaldamise osas vastutavad töötlejad. Vastuse

p-s 3.40.5 on andmetöötleva uuesti sedastanud, et vaidluse või kaebuse korral on moderaatorid valmis võlgniku isikuandmete töötlemise lõpetama või vajadusel tegema parandused, mis viitab moderaatori kui vastutava andmetöötleva kohustustele. IKÜM art-te 16-18 kohaselt on just **vastutav andmetöötleva** see, kes peab isikuandmeid parandama/kustutama või nende töötlemist piirama. Ka õigustatud huvi analüüsi p-s C9 väidab andmetöötleva, et isiku ja vastutava töötleva vaheline seos reeglina puudub. Sellega välistab andmetöötleva ise võimaluse, et vastutavaks töötlevaks võiks olla võlausaldaja, kellel on isikuga lepinguline suhe. Järelikult on vastutavaks töötlevaks just grupi administraator, kes andmesubjektiga ise vahetut puutumust ei oma, kuid kontrollib grupi postitusi.

Andmetöötleva väide, et grupi moderaator pole IKÜM-i kohaldumisel vastutav andmetöötleva, jääb seega paljasõnaliseks ning seda ei toeta isegi andmetöötleva enda sisulised seisukohad.

Seoses väitega, et vastutavateks andmetöötlevateks tuleks lugeda Facebooki koos konkreetse postituse tegijaga (vastuse p 3.21), märgib inspeksioon järgmist. Euroopa Inimõiguste Kohus on asjas nr 64569/09 selgitanud, et see, kui isik ise ei ole kommentaaride koostajaks, ei tähenda, et isikul poleks kontrolli kommenteerimiskeskonna üle. Kui platvormi haldaja kutsub aktiivselt üles kommentaare lisama, siis vastutab just tema nende sisu eest (p 144). Ainult juhul, kui kasutajad saavad vabalt esitada oma ideid mis tahes teemadel ning platvormi haldaja **diskussiooni mingil moel omapoolse panuse ega sisuga ei suuna**, ei oleks platvormi haldaja postituste eest vastutav (p 116).

Antud juhul on andmetöötleva grupi kirjelduses avaldanud: „*Probleemsed isikud ja/või ettevõtted — siia kirjutage oma kogemusest nendega. Võlglast, vargad, pettusega tegelejad jms tegevustega silma jäänud.*“. Sellega on andmetöötleva selgelt grupis toimuvat diskussiooni suunanud (vs loonud grupi eesmärgiga, et liikmed vabalt valitud teemadel postitusi saaksid teha) ning ka ise selliseid postitusi avaldanud.

4. Võlaandmete töötlemise õiguslikust alusest

- **Võlaandmete töötlemise õiguslikuks aluseks on IKS § 10, mille nõudeid andmetöötleva on eiranud**

Vastuse p-s 3.27 on esitatud andmetöötleva seisukoht, mille kohaselt toimub andmetöötlemine IKÜM art 6 lg 1 p f alusel või selle rakendumisel täpsemalt õigustatud huvi erivormi, s.o IKS § 4 alusel, millised alused ei eelda, et andmetöötleva tuleks lisaks õigustatud huvi hinnangu alusel töötlemise eelduste täitmisele täita ka IKS § 10 eeldused. Täpsemalt viitab andmetöötleva Euroopa Kohtu otsusele ühendatud kohtasjades nr C-468/10 ja C-469/10, milles kohus on märkinud järgmist: „*Asjaomase artikli 5 tähenduses täpsustamisega ei ole aga enam tegemist siis, kui siseriiklikud õigusnormid välistavad teatavate isikuandmete kategooriate osas nende töötlemise võimaluse, nähes nende kategooriate suhtes lõplikult ette vastanduvate õiguste ja huvide kaalumise tulemuse, ilma et lubatud oleks konkreetse juhtumi erilistest asjaoludest lähtuv teistsugune tulemus.*“.

Inspeksioon juhib tähelepanu, et viidatud Euroopa Kohtu seisukoht ei ole käesolevas kontekstis kohaldatav. IKS § 10 ei näe isikute võlaandmete töötlemise suhtes **lõplikult ette vastanduvate õiguste ja huvide kaalumise tulemust, ilma et lubatud oleks konkreetse juhtumi erilistest asjaoludest lähtuv teistsugune tulemus**. Vastupidi – IKS § 10 lg 2 p 3 kohaselt ei ole isiku võlaandmete töötlemine (sh Facebookis) lubatud, kui see kahjustaks ülemäära andmesubjekti õigusi ja vabadusi. Seega tuleb andmetöötleva just iga konkreetse juhtumi asjaolude pinnalt hinnata, kas õigus andmete töötlemisele kaalub üles isiku eraelu puutumatusele põhjustatava riive või mitte. Säte ei näe seega lõplikult ette vastanduvate õiguste ja huvide kaalumise tulemust, mis tähendab, et viidatud Euroopa Kohtu otsus ei oma IKS § 10 kontekstis tähtsust. Avaldades isikute võlaandmeid, tulnuks andmetöötleva järgida IKS § 10

nõudeid ning igal juhul puudub andmetöötlejal õigus omavoliliselt riigisest õigust kohaldamata jätta.

- Andmetöötlejal puudub IKÜM art 6 lg 1 p f kohane õigustatud huvi isikute võlaandmete töötlemiseks

Isegi kui vaidlusalune andmetöötlus saaks toimuda üksnes IKÜM art 6 lg 1 p f ehk õigustatud huvi alusel, ei ole andmetöötleja õigustatud huvi analüüs inspeksiooni hinnangul kohane. Näiteks ei nõustu inspeksioon õigustatud huvi analüüsi p-s A1 toodud väitega, et tegemist oleks usaldusväärse infovahetusega eraisikute vahel. Andmetöötleja ei ole põhjendanud, millised meetodid infovahetuse usaldusväärseks muudavad. Enamasti sisaldavad gruppide postitused kahe eraisiku vahelist vestlust, kus kumbki jääb võla olemasolu, suuruse jms osas erimeelele. Sellise vestluse avaldamist ilma täiendavat uurimist läbi viimata (nt maksekorralduse abil laenu andmise asjaolus veendumiseta) ei saa pidada usaldusväärseks info avaldamiseks, mis omakorda tähendab, et andmetöötleja õigustatud huvi analüüs põhineb ebakohastel faktiväidetest.

Lisaks ei ole inspeksioon veendunud, et võlgniku eraelu puutumatusele põhjustatava ulatusliku riive kaaluks üles väljendusvabaduse teostamine inimeste aja- ja närvikulu säästmiseks ning hoidmaks ära kahju, mida võlgnik *võib põhjustada* või põhjustab (õigustatud huvi analüüsi p A1). Esiteks on tegemist oletusliku väitega, mis tähendab, et isiku eraelu puutumatust võidakse riivata ilma, et ta selleks üldse põhjust oleks andnud. Teiseks ei saa leppida, et piisav põhjus isikuandmeid piiramatult avaldada oleks teiste inimeste aja või närvikulu kokkuhoid. Võlausaldaja otsus anda eraisikuna tagatiseta laenu enda jaoks tundmatule isikule on tema teadlik otsus, millega kaasnevaid riske ei ole õiguspärane maandada laenusaaaja eraelu puutumatuse arvelt. Inspeksioonile jääb andmetöötleja selline põhjendus ka arusaamatuks, kuna ei ole usutav, et Facebooki gruppide kümned tuhanded liikmed oleksid soovinud andmesubjektidele laenu anda, kuid postitusi lugedes otsustasid selle enda aja kokkuhoiu huvides tegemata jätta.

- Isikute võlgade avalikustamine Facebooki gruppides ei seondu IKS § 4 järgse ajakirjandusliku eesmärgiga

Kuigi andmetöötleja pole võtnud selget seisukohta, kas ta tugineb andmetötluse õigusliku alusena ka IKS §-le 4 ehk ajakirjanduslikule eesmärgile, märgib inspeksioon, et konkreetse füüsilise isiku võlgnevuse asjaolu ei lange avaliku huvi sfääri, mille avaldamine demokraatliku ühiskonna edasiarendamisele kaasa aitaks. Viimasega saaks olla tegemist näiteks juhul, kui oleks avaldatud aramuslugu sellest, miks Eestis Facebooki gruppides kergekäeliselt laenu võetakse ja vastupidi laenu antakse, kuid üksikute võlgnike isikuandmete avaldamine sellist diskussiooni edasiviivat jõudu ei oma. Sellisel juhul peaksid ka Eestis maksehäireregistreid pidavad ettevõtted enda tegevuse õigusliku alusena viitama ajakirjanduslikule eesmärgile, mida aga ei tehta ning mis poleks ka tõsiseltvõetav. Andmetöötleja ei ole täpsustanud sedagi, kuidas ta enda hinnangul täidab ajakirjanduseetika koodeksi nõudeid, kui enne võlaandmete avaldamist ei toimu andmesubjekti ärakuulamist (koodeksi p 4.2) ning talle ei anta ka vastulause esitamise võimalust (koodeksi p 5).

- IKS § 10 kõrval ei esine isikute võlaandmete avalikustamiseks teisi õiguslikke aluseid

Lisaks ülaltoodule ei ole andmetöötleja välja toonud muid õiguslikke aluseid, millel vaidlusalune andmetöötlus tugineda võiks ning inspeksiooni hinnangul ei saagi neid esineda.

Eelkõige ei saa olla tegemist nõusoleku alusel toimuva töötlemisega, kuna andmesubjekti nõusolek peaks olema vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline (IKÜM pp 32).

Vabatahtliku nõusolekuga ei ole tegemist olukorras, kus andmesubjekt ja vastutav töötleja on selgelt ebavõrdses olukorras ning kus lepingu täitmine on pandud sõltuma nõusoleku andmisest, kuigi see ei ole lepingu täitmiseks tegelikult vajalik (IKÜM pp 43). Arvestades, et tarbimislaenu hädasti vajav võlgnik on võlausaldajaga võrreldes niigi ebavõrdses positsioonis ning laenulepingu rikkumise korral oleks võlausaldajal kasutada muud õiguskaitsevahendid, on kaheldav, kas laenulepingus sisalduv nõusolek isikuandmete töötlemiseks saaks üldse olla vabatahtlikult antud ning seega andmetöötluse õiguslikuks aluseks.

Lisaks ei tohiks andmesubjektile nõusoleku andmata jätmisega kaasneda negatiivseid tagajärgi (nt talle keeldutakse seeläbi laenu andmisest, IKÜM pp 42) ning tal peaks olema võimalik nõusolek igal ajal tagasi võtta (IKÜM art 7 lg 3), s.h pärast seda, kui võlgnevus on juba tekkinud ja võlaandmed Facebookis avalikustatud. Samas esitatakse inspeksiooni kaebusi just sel põhjusel, et andmesubjekt on soovinud enda isikuandmete töötlemise lõpetamist ning on töötlemiseks antud nõusoleku tagasi võtnud, kuid andmetöötleja on sellest olenemata jätkanud võlaandmete avalikustamist. Ka see viitab, et tegemist ei ole vabatahtliku nõusolekuga, mis võimaldaks IKÜM art 6 lg 1 p a alusel isikuandmete töötlemist.

Lisaks ei esine ühtegi juriidilist kohustust, mida võlaandmete Facebookis töötlemisega täidetakse ning samuti ei teeni andmetöötleja sellega avalikes huvides olevat ülesannet. Mõlemad nimetatud alused eeldavad, et isikuandmete töötlemise võimalus oleks ette nähtud eraldi õigusaktis (vt IKÜM pp 45), kuid võlaandmete Facebookis töötlemise jaoks taolist sätet ei esine.

-

Eelnevast tulenevalt on inspeksiooni hinnang, et Facebookis toimuv isikute võlaandmete töötlemine põhjustab andmesubjektide ülemäärast kahjustamist ning ei ole õiguspärane. Isikuandmeid on töödeldud ilma õigusliku aluseta, mistõttu tuleb XXX lõpetada isikuandmeid sisaldavate postituste avalikustamine tema poolt hallatavatel Facebooki lehtedel, kontodel, postitustes ja gruppides.

Vastavalt IKS § 58 lg-le 1 ning IKÜM art 58 lg 2 p-dele f ja g on inspeksioonil õigus anda korraldus isikuandmete töötlemise piiramiseks. Võttes arvesse, et konkreetsel juhul avalikustatakse massiliselt füüsiliste isikute võlaandmeid ebaseaduslikult ning et XXX ei olnud nõus Andmekaitse Inspeksiooni 19.04.2021 ettepanekut vabatahtlikult täitma, leiab inspeksioon, et kohustusliku ettekirjutuse tegemine antud asjas on vajalik, et lõpetada õigusrikkumine võimalikult kiiresti.

/allkirjastatud digitaalselt/
Merili Koppel
jurist
peadirektori volitusel